

KATARZYNA WOŁK

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

ORCID – 0000-0003-3723-5199

WYCHOWAWCZO-OPIEKUŃCZA FUNKCJA ŚWIETLICY SZKOLNEJ – WYZWANIA I ZAGROŻENIA

Streszczenie: Artykuł ma na celu ukazanie wyzwań, jakie stoją przed organizacją pracy w świetlicy szkolnej, ale również przed wychowawcami. Nieuniknioną zmianą jest rozwój technologii oraz możliwości jej wykorzystywania w edukacji. Celem sondażu diagnostycznego było poznanie opinii na temat wizerunku nauczyciela-wychowawcy świetlicy szkolnej oraz sprawdzenie, jakie działania podejmują wychowawcy, aby pracować na ten wizerunek. Badaniem objęto 30 wychowawców świetlic szkolnych lubelskich szkół podstawowych. Wykazano, że nauczyciele pracujący w świetlicach szkolnych dzielą się na zaangażowanych w swoją pracę oraz realizujących minimum swoich obowiązków. Wychowawcy z pierwszej grupy poszukują nowych atrakcyjnych metod i narzędzi pracy oraz wskazują na wykorzystywanie w swojej pracy technologii informatycznych. Przed nauczycielami z drugiej grupy stoi wiele wyzwań, m.in. doskonalenie warsztatu swojej pracy i zmiana nastawienia do zajmowanego stanowiska.

Słowa kluczowe: świetlica szkolna, nauczyciel-wychowawca, technologie informatyczne

WPROWADZENIE

Praca w świetlicy szkolnej bywa postrzegana przez nauczycieli jako nieatrakcyjna forma pracy zawodowej z uczniami. Niektórzy z nich traktują ją nawet jak „konieczność” lub brak innych możliwości pracy zawodowej. Rodzice, którzy zapisują dzieci do świetlicy szkolnej, patrzą krytycznym okiem na miejsce, w którym ich dzieci spędzają czas po skończonych zajęciach lekcyjnych, licząc że mogą tam odpocząć, odrobić lekcje, zjeść obiad i aktywnie spędzić czas w oczekiwaniu na powrót do domu.

Artykuł ma na celu ukazanie wyzwań, jakie stoją przed organizacją pracy w świetlicy szkolnej oraz przed wychowawcami. Nieuniknioną zmianą jest rozwój

technologii oraz możliwości jej wykorzystywania w edukacji. Kreatywny nauczyciel świetlicy potrafi wykorzystać je w swojej pracy oraz nieustannie poszukiwać nowych rozwiązań i propozycji dla swoich podopiecznych. W niniejszym opracowaniu przedstawiono wyniki krótkiego sondażu diagnostycznego mającego na celu poznanie opinii nauczycieli-wychowawców świetlicy na temat funkcji, jaką pełnią w szkole i swojej pracy w świetlicy.

ŚWIETLICA SZKOLNA W ŚWIETLE PRAWA OŚWIATOWEGO

Rozważania na temat pracy placówki publicznej, jaką jest świetlica szkolna, warto rozpocząć od analizy dokumentów regulujących jej działalność. Poniżej zostanie przedstawiona interpretacja wybranych punktów aktów prawnych, na podstawie których jest organizowana praca świetlicy szkolnej. Następnie zostaną omówione jej zadania. Do najważniejszych aktów prawnych regulujących działalność świetlicy szkolnej należą:

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 ze zm.), art. 105;
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. 2017 r. poz. 59);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. 2017 r. poz. 1646).

Zgodnie z *Prawem oświatowym* szkoła podstawowa oraz szkoła prowadząca kształcenie specjalne, o której mowa w art. 127 ust. 1, jest obowiązana zapewnić zajęcia świetlicowe dla uczniów, którzy pozostają w szkole dłużej ze względu na:

- czas pracy rodziców – na wniosek rodziców,
- organizację dojazdu do szkoły lub inne okoliczności wymagające zapewnienia opieki w szkole.

Świetlica zapewnia zajęcia uwzględniające potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe dzieci i młodzieży, a także ich możliwości psychofizyczne, w szczególności zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz odrabianie lekcji. Czas przebywania ucznia w świetlicy może być zróżnicowany, a pobyt w świetlicy jest bezpłatny, niezależnie od spędzanej w niej liczby godzin.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli wskazuje liczbę

uczniów w grupie świetlicowej znajdującej się pod opieką jednego nauczyciela. Na zajęciach świetlicowych w szkole podstawowej ogólnodostępnej pod opieką jednego nauczyciela może pozostawać nie więcej niż 25 uczniów (§ 7. 1). W przypadku szkół ogólnodostępnych i integracyjnych oraz szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi liczba uczniów niepełnosprawnych na zajęciach świetlicowych pozostających pod opieką jednego nauczyciela wynosi nie więcej niż 5 (§ 7. 2).

Ostatni z wymienionych dokumentów, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji, wskazuje na obowiązującą dokumentację oraz sposób, w jaki należy ją prowadzić. Nauczyciele świetlicy szkolnej mają obowiązek prowadzenia dziennika zajęć w świetlicy, w którym dokumentuje się zajęcia prowadzone z uczniami w świetlicy w danym roku szkolnym (§ 9. 1). Do dziennika zajęć w świetlicy wpisuje się plan pracy świetlicy na dany rok szkolny, imiona i nazwiska uczniów korzystających ze świetlicy, oddział, do którego uczęszczają, i tematy przeprowadzonych zajęć oraz odnotowuje się obecność uczniów na poszczególnych godzinach zajęć. Przeprowadzenie zajęć wychowawca świetlicy potwierdza podpisem (§ 9. 2).

Podsumowując dyrektywy w aktach prawnych, do zadań świetlicy szkolnej należą: zapewnienie opieki, prowadzenie zajęć świetlicowych, prowadzenie właściwej dokumentacji.

Inaczej ujmując, świetlica realizuje funkcję opiekuńczo-wychowawczą, której istotą jest wspomaganie i uzupełnianie pracy szkoły we wszystkich jej zakresach, tj. opieki, wychowania, dydaktyki, oddziaływań profilaktyczno-dydaktycznych (Pery, Kmita 2014, s. 5–6).

Bardzo ważnym zadaniem w zakresie opieki wychowawczej w szkole jest troska o zapewnienie każdemu uczniowi możliwości jego indywidualnego rozwoju. W procesie wychowania bierze udział konkretne dziecko, ukształtowane przez swe dziedzictwo kulturowe, doświadczenie, a także przez rozmaite wpływy środowiska (rodzinne, ekonomiczne), należy więc traktować je w sposób zróżnicowany, pomagając w pełnym rozwoju jego indywidualnych możliwości. Jeśli dziecko wykazuje braki w nauce, należy je wyrównać, a w przypadku wybitnych zdolności pomóc w szybszym rozwoju. Dotyczy to nie tylko sfery intelektualnej, lecz także rozwoju moralnego. Wychowawca powinien pomóc uczniowi w znalezieniu jego indywidualnej drogi życia, w wyborze określonego systemu wartości. Wybór ten warunkuje jakość życia i zaspokojenie najbardziej ludzkiej potrzeby – potrzeby sensu życia. Akty prawne dają dużą swobodę wychowawcom świetlicy w doborze treści, form i metod pracy, co sprzyja kształtowaniu osobowości ucznia. Przebieg realizacji zadań uzależniony jest od wielu czynników, m.in. od liczby i wieku uczniów prze-

bywających w świetlicy oraz kwalifikacji i kreatywności osób w niej pracujących (Odalska 2005, s. 43–44). W realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych świetlica szkolna powinna współpracować z rodzicami, nauczycielami i środowiskiem lokalnym (Gajewska, Bazydło-Stodolna 2005, s. 60–64).

Od nauczyciela-wychowawcy świetlicy zależy, czy będzie wykonywał minimum swoich obowiązków, czy poprzez zaangażowanie, kreatywność, otwartość sprawi, że świetlica szkolna będzie wizytówką szkoły (Krajewska 2011, s. 181).

WYCHOWAWCA ŚWIETLICY A RZECZYWISTOŚĆ FUNKCJONOWANIA ŚWIETLICY SZKOLNEJ

Świetlica szkolna zapewnia dzieciom bezpieczeństwo przez stałą obecność wychowawcy. Wychowawca świetlicy realizuje w ciągu roku szkolnego zajęcia zgodnie z planem pracy świetlicy, przepracowując 26 godzin tygodniowo (Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. *Karta Nauczyciela*). Wykonywana praca ma charakter zadaniowy. Oznacza to, że poza godzinami kontaktowymi z uczniami wiele czasu poświęca na przygotowanie się do zajęć, czyli stworzenie własnego planu pracy i potrzebnych materiałów. Wychowawca świetlicy musi wykazać się kreatywnością, ponieważ sam decyduje o tematyce i przekazywanych treściach. Metody i techniki zajęć świetlicowych dostosowuje do wieku dzieci. Nie może liczyć na szeroką ofertę gotowych programów, publikacji czy scenariuszy (Pery, Kmita 2014, s. 11–15). Z uwagi na taki charakter pracy nauczyciela w świetlicy szkolnej nie należy umniejszać jej znaczenia. Niestety niejednokrotnie opinie dotyczące pracy wychowawców świetlicy nie mają pozytywnego wydźwięku.

Celem badań było poznanie opinii nauczycieli-wychowawców świetlicy na temat funkcji, jaką pełnią w szkole i swojej pracy w świetlicy. W czerwcu 2019 roku przeprowadzono krótki sondaż diagnostyczny skierowany do wychowawców świetlic szkolnych w trzech lubelskich szkołach podstawowych. Badaniem zostało objętych 30 nauczycieli-wychowawców świetlic szkolnych (w tym dwóch byłych wychowawców świetlic, pracujących w czasie badań na stanowisku nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej). Badanym zadano 2 pytania otwarte: jak postrzegasz pracę nauczyciela-wychowawcy świetlicy? Czy masz możliwość wykorzystywania w swojej pracy technologii cyfrowych? Z rozmów z nauczycielkami wynika, że jeżeli zajęcia prowadzone są na interesujące tematy z wykorzystaniem atrakcyjnych dla uczniów narzędzi – jakimi współcześnie są urządzenia cyfrowe – to praca jest przyjemna dla nauczyciela, a dla uczniów atrakcyjna. Podkreślanie walorów pracy w świetlicy było jednak rzadkością i odpowiedzi takie stanowiły 32% wszystkich wypowiedzi, np.:

Pracowałam w świetlicy szkolnej przez kilka lat. Teraz jestem nauczycielem edukacji wczesnoszkolnej. Te dwa stanowiska zupełnie różnią się od siebie. Praca w świetlicy wymagała ode mnie zupełnie innego przygotowania. Codziennie przynosiłam różne rzeczy do przeprowadzenia zajęć. Dzieci lubiły brać w nich udział i razem ze mną przeprowadzać różne doświadczenia. Często organizowaliśmy z innymi wychowawcami imprezy, np. dzień świetlika, dzień pluszowego misia itd., braliśmy udział w różnych konkursach i akcjach ogólnopolskich, np. „MegaMisja”, „Śniadanie daje moc”. Największą radością było dla mnie, kiedy rodzice opowiadali, jak dzieci chętnie chodzą do świetlicy szkolnej.

Jestem nauczycielem plastyki. W świetlicy pracuję do dwóch lat ze względu na reedukację etatów. Zajęcia w tym miejscu są dla mnie wyzwaniem, bo dzieciaki poprzez sztukę wyrażają swoje emocje. Bierzymy udział w różnych konkursach. Uczniowie chętnie przychodzą na zajęcia, by dokończyć swoją pracę. Nabierają pewności siebie i wiary w swoje umiejętności. Rodzice też zauważają i są zadowoleni, że ich dziecko chętnie spędza czas w świetlicy szkolnej.

Zdecydowana większość badanych – 78% – skarży się, że nie są doceniani jako wychowawcy świetlicy przez rodziców uczniów, a także kolegów z pracy. Pracują w hałasie i do tego w większym tygodniowym wymiarze godzin niż nauczyciele przedmiotów. Nauczyciele mający poczucie bagatelizowania ich pracy przez innych wypowiedzieli się w następujący sposób:

Prawdą jest, że nauczyciel pracujący w świetlicy szkolnej nie jest traktowany jak nauczyciel, tylko ktoś, kto pilnuje dzieci. Jest to upokarzające i niezwykle przykre.

Pracuję w świetlicy szkolnej już drugi rok, ale moim marzeniem jest uczyć, mam nadzieję, że kiedyś to się spełni. Póki co są dni, kiedy nie chce mi się iść do pracy... dlaczego? Bo wiem, że znowu będzie multum dzieci w świetlicy, zajęć nie mogę przeprowadzić, każdy jest głośno, a dodatkowo kończę pracę o 16... gdy tymczasem moja koleżanka z wczesnoszkolnego idzie do domu np. o 11... i jak tu uwierzyć, że ta praca jest fajna? Wychowawca świetlicy to ciężki zawód, ciągle niedoceniany, a szkoda!

Praca w świetlicy to najgorsza działka w szkole. Najgorsze jest to, że niezyczliwość spotyka nas od naszych własnych koleżanek przedmiotowców i dyrekcji, która wszelkie próby wykorzystywania nas tłumaczy odmiennością naszej pracy. Zapomina, że w zamian za nie sprawdzanie dyktand mamy 26, a nie 18 godzin dydaktycznych, zapomina, że nasza praca odbywa się w nieustannym hałasie, zapomina, że w naszym zawodzie musimy być alfą i omegą dla dzieci w różnym wieku. Nikt nie chce chodzić

do nas na zastępstwa, bo wie czym to „pachnie”. Dobrze, że chociaż rodzice okazują wdzięczność za serce, jakie oddajemy ich dzieciom. DEN jak zwykle będą świętować Nauczyciele, a nie: nauczyciele świetlic – my marni, drugiej kategorii.

W odpowiedziach badanych nauczycieli na pytanie o postrzeganie pracy wychowawcy świetlicy szkolnej można wyróżnić dwa różne podejścia. Pierwsze pozytywne – wychowawcy czują satysfakcję z wykonywanej pracy. Drugie sceptyczne, w którym są dostrzegane głównie minusy pracy w świetlicy.

Na niekorzystne postrzeganie pracy na stanowisku wychowawcy świetlicy może składać się kilka czynników:

1. Duża zmienność liczby uczniów przebywających na zajęciach świetlicowych (Raport NIK).
2. Duża rozpiętość wieku uczniów uczestniczących w zajęciach świetlicowych na poszczególnych zajęciach (Raport NIK).
3. Częste zastępstwa za wychowawcę świetlicy – zadaniami podejmowanymi przez nauczycieli w czasie takiego zastępstwa są zazwyczaj: projekcja filmu, wyjście na plac zabaw, zabawy dowolne uczniów, odrabianie pracy domowej. Rola nauczyciela ogranicza się do pełnienia funkcji opiekuńczej w stosunku do uczniów. Brakuje osoby, która nadaje „rytm” pracy świetlicy. Uczniowie lubią jasne zasady, określenie planu działania. W tym przypadku uczniowie nie wiedzą z kim, w jaki sposób spędzą czas w świetlicy szkolnej.
4. Uzupełnianie pensum przez nauczycieli przedmiotów – podobna sytuacja ma miejsce, kiedy nauczyciel przedmiotu uzupełnia swoje pensum w świetlicy szkolnej i jest to zaledwie kilka godzin. Tacy nauczyciele zazwyczaj traktują czas w świetlicy szkolnej jako „przeczekanie”, pilnowanie, aby dziecko nie zrobiło sobie krzywdy, brak chęci do realizowania zajęć czy do brania udziału w większych przedsięwzięciach, tj. przygotowanie okolicznościowych imprez świetlicowych. Problem pojawia się, gdy większość pracujących w świetlicy szkolnej nauczycieli uzupełnia etat, a jedynie kilku pełni funkcję wychowawcy świetlicy w pełnym wymiarze godzin. Nauczyciele uzupełniający etat mają mniejszą motywację do angażowania się w życie świetlicy szkolnej, udziału w uroczystościach świetlicowych, a także wychodzenia naprzeciw. Częste zmiany na stanowisku wychowawcy świetlicy nie są korzystne także dla pełnoetatowych pracowników, którzy dostrzegają problem:

Nauczyciel, który przychodzi do świetlicy szkolnej na 2–3 godziny często nie zna dzieci, nie jest zaangażowany w problemy czy wydarzenia świetlicy. W przypadku kiedy jest kilku takich nauczycieli pojawiają się kolejne trudności: z ułożeniem planu czy współpracą między nauczycielami.

Według raportu Najwyższej Izby Kontroli (NIK) na koniec września 2016 r. z 256 wychowawców tylko 56 (blisko 22%) pracowało w świetlicy przez sześć ostatnich lat szkolnych, aż 92 (36%) nauczycieli miało tylko rok stażu pracy w charakterze wychowawcy świetlicy. Ponadto zajęcia świetlicowe były prowadzone w ramach tzw. godzin karcianych przez różnych nauczycieli, którzy nie byli wychowawcami świetlicy.

5. Brak kreatywności i zaangażowania w organizację zajęć – takie zachowania wśród nauczycieli świetlicy obserwowane są przez rodziców. Zgłaszają zastrzeżenia wobec postawy nauczycieli świetlicy – „lenistwo i niemożność opiekunek (względem zachowania uczniów), niechęć do prowadzenia ciekawych zajęć” (Wołk 2018, s. 48).

Oczekiwania wobec wychowawców świetlicy rosną, dlatego powinni szukać nowych i ciekawych metod pracy. Henryk Grabowski (1992) do cech osobowości, które mają znaczący wpływ w procesie wychowania dziecka, zaliczył: miłość do dzieci, równowagę emocjonalną, empatię, samoakceptację, wiarygodność i pomysłowość. Tylko dzięki takiej postawie są w stanie zaspokoić potrzeby uczniów i wychodzić naprzeciw nowym rozwiązaniom i technologiom w edukacji, które jednocześnie są ciekawą formą zdobywania wiedzy dla uczniów.

CYFROWA ŚWIETLICA – PRZYKŁADY DOBRZYCH PRAKTYK

Edukacja w szkole bezpowrotnie wkroczyła w etap cyfryzacji. Nowe technologie coraz częściej są wykorzystywane na zajęciach lekcyjnych, w świetlicy szkolnej, w prowadzeniu dokumentacji szkolnej, do przygotowywania inscenizacji szkolnych, dekoracji uroczystości. Dzieci na co dzień korzystają z Internetu, smartfonów, mediów społecznościowych i telewizji. Jak wynika z badania Interactive Research, każdego dnia 95% dzieci w Polsce ogląda telewizję, a 60% z nich robi to minimum kilka godzin dziennie. Warto więc sprawdzić, które z nowoczesnych narzędzi pomagają, a które przeszkadzają w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

W przeprowadzonym sondażu diagnostycznym wychowawcy świetlicy wymienili następujące nowe rozwiązania technologiczne, wykorzystywane w codziennej pracy: tablice interaktywne, Xbox, komputery stacjonarne lub laptopy. Nauczyciele podzieli się swoim doświadczeniem w tej dziedzinie:

W świetlicy szkolnej znajduje się Xbox, którego używamy do zajęć taneczno-ruchowych. Dzięki niemu dzieci mają możliwość aktywnie spędzać czas.

Od 3 lat prowadzę Świetlicowe Koło Taneczne. Celem głównym koła jest rozwijanie umiejętności wyrażania muzyki ruchem. Na zajęciach często wykorzystujemy Xboxa i komputer do puszczenia muzyki, do układania własnych choreografii lub też uczenia się już gotowych. Dzięki możliwości podglądania choreografii w Internecie dzieci inspirują się i mogą tworzyć własne układy oraz ćwiczyć je nie tylko w czasie trwania zajęć z tańca.

Właśnie zakończyliśmy udział w programie „MegaMisja”. Na zajęciach dzieci pod moim nadzorem wykonywały poszczególne zadania i wyzwania, których tematem były m.in. zasady bezpieczeństwa w sieci, ochrony prywatności, praw autorskich, a także odróżnianie informacji wiarygodnych od niezawieranych. Frajda była tym większa, kiedy dzieciaki wygrywały nagrody. Raz udało się nam wygrać tablet. W ten program zaangażowani byli nie tylko rodzice, ale również nauczyciele informatyki, którzy pomogli nam nakręcić krótki filmik o naszej świetlicy, dzięki któremu dostaliśmy się do tego programu.

W Internecie powstaje coraz więcej akcji, podczas których można wygrać nie tylko gry dydaktyczne, ale też salę gier w świetlicy. Nasza szkoła brała udział w akcji „Się gra, się ma”, która polegała na codziennym korzystaniu z komputerów.

Do naszej świetlicy szkolnej Dyrekcja zakupiła laptop z programem EEG Biofeedback. Trening doskonalili oraz usprawnia funkcje mózgu. Uczeń wykonuje zadanie wyłącznie za pomocą swoich myśli. Koncentracja na zadaniu jest siłą sprawczą, która umożliwia mu np. jazdę samochodem środkiem jezdni albo napełnienie szklanego pojemnika wodą z chmury. Jeśli trenujący rozprasza się w czasie gry, samochód skręca w prawo, a krople przestają spadać, a kiedy wzrasta napięcie i lęk, gra zatrzymuje się. Ostatnio w naszej grupie został przeprowadzony konkurs, kto najszybciej uzupełni szklane naczynie wodą. Nie jest to profesjonalny sprzęt, bo nie odczytujemy fal mózgowych na drugim urządzeniu, ale dzieciaki mają dużo frajdy przy tych grach, a przy okazji ćwiczą umysł.

Zaprezentowane wypowiedzi przedstawiają postawy wychowawców świetlic, którzy z zaangażowaniem korzystają w pracy z nowych technologii, a nawet sami poszukują ciekawych programów dla swoich podopiecznych. Istotą pracy z wykorzystaniem urządzeń interaktywnych jest kontrola oraz właściwe ukierunkowanie uczniów na korzystanie z urządzeń cyfrowych.

WNIOSKI DLA PRAKTYKI

Świetlica szkolna jest szczególnym miejscem w szkole, którego zadaniem jest zapewnić dzieciom możliwość realizowania ich potrzeb podczas czasu wolnego.

Głównym założeniem wynikającym z aktów prawnych jest zapewnienie opieki dzieciom, które muszą przebywać po lekcjach w szkole ze względu na czas pracy swoich rodziców, organizację dojazdu do placówki szkolnej albo inne okoliczności wymagające opieki świetlicowej. Pomimo zmiany przepisów nadal w większości szkół powtarzają się co roku te same plany i ćwiczenia, rzadko sprawdza się rzeczywiste, indywidualne potrzeby edukacyjne uczniów, a jeszcze rzadziej dostosowuje do tych potrzeb zajęcia (Raport NIK). Funkcja opiekuńczo-wychowawcza świetlicy szkolnej będzie właściwie wypełniana, jeżeli naprzeciw wyzwaniom zmieniającego się środowiska szkolnego wyjdą zarówno wychowawcy świetlic, jak i osoby odpowiedzialne za nadzór i organizację (dyrektor, kierownik świetlicy). Świetlice szkolne stopniowo wyposaża się w nowy sprzęt, coraz więcej świetlic funkcjonuje na bardzo wysokim poziomie, jednak w dalszym ciągu są placówki, w których działania mające na celu doposażenie są okrojone do minimum. Mając na uwadze różnorodne potrzeby dzieci wynikające z ich wieku oraz charakterów, priorytetem wydaje się odpowiednia organizacja pomieszczeń świetlicy. Dobrym rozwiązaniem są właściwie skomponowane kąpiki tematyczne (Gajewska 2019, s. 110). Dziecko podejmując decyzję, kieruje się do takiego kąpika i znajduje w nim wszystkie dostępne pomoce i zabawki. Świetlica tematyczna wspiera rozwój zainteresowań u dzieci, zapewnia stałość środowiska oraz stwarza warunki, w których każdy może poczuć się bezpiecznie w swoim ulubionym miejscu. Dyrekcja powinna dążyć do zatrudnienia wychowawcy świetlicy na pełny etat. Niestety nie zawsze istnieje taka możliwość. Duża liczba nauczycieli uzupełniających etat w niewielkim wymiarze godzinowym może stanowić zagrożenie chaosu i tworzenia nieprzyjaznego charakteru świetlicy dla dzieci, rodziców, a także nauczycieli. Kolejnym istotnym wyzwaniem dla dobrego wizerunku świetlicy szkolnej jest wykwalifikowana, chętna do pracy kadra nauczycieli. Kompetentny wychowawca to nie przypadkowy nauczyciel, który godzinami odpracowanymi w świetlicy dopełnia swój szkolny etat, ale nauczyciel, który sukcesywnie poszerza swój warsztat pracy (Bereza, Wilczewska 2015, s. 26). Problem, który pojawia się w dobie zmian społecznych, to nadmierne i niewłaściwe korzystanie z nowinek technologicznych. Raport z badania ilościowego przeprowadzonego przez Millward Brown (2016) informuje, że większość rodziców dzieci w wieku 7–14 lat uważa, że nowe media są szansą na ciekawszą i łatwiejszą naukę, 80% rodziców dzieci w wieku 7–14 lat uważa, że świetlica jest właściwym miejscem nauki bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z nowych technologii w szkołach. Niestety badania pokazują, że 58% nauczycieli nie jest przygotowanych do pracy przy wykorzystywaniu nowoczesnych technologii. Z komputerem i siecią dzieci stykają się więc od najmłodszych lat, wyzwaniem dla wychowawcy świetlicy jest wprowadzenie uczniów w świat nowych technologii oraz nauczenie odpowiedniego wykorzystania. Media z odpowiednią

„oprawą” pedagogiczną wprowadzają dziecko w cywilizację świata. Dzieci nie nudzą się, ale uczą i wychowują w szerokim tego słowa znaczeniu.

PODSUMOWANIE

Wychowawcy świetlic stając w obliczu nieustannie nowych wyzwań, stają się kreatorami dojrzałych, determinujących bogatsze człowieczeństwo młodych ludzi. Efektywność oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych świetlicy szkolnej jest uwarunkowana znajomością potrzeb dzieci. W dużej mierze od nauczycieli zależy organizacja pracy w świetlicy szkolnej oraz stworzenie takiej atmosfery, aby świetlica była przyjazna uczniom, nauczycielom i rodzicom. Zaspokajając różnorodne potrzeby podopiecznych, świetlica znacząco wpływa na zachowanie dzieci i ich przygotowanie do przyszłego życia (Frączek 2008, s. 48–49). Nauczyciele powinni uświadomić sobie, że praca w świetlicy szkolnej jest poważnym i trudnym zadaniem. Nie każdy ma kwalifikacje do pracy na tym stanowisku – powinien być to nauczyciel kreatywny, który ma wizję swojej pracy w tym miejscu. Podążając za postępem cyfrowym wychowawca może proponować różne zajęcia z wykorzystaniem nowych technologii, jednak powinien uważać, aby nie przekroczyć granicy oddzielającej racjonalne korzystanie z cyfrowych technologii od niewłaściwego i nadmiernego.

LITERATURA

- Bereza A., Wilczewska A., 2015, *Świetlica szkolna na miarę XXI w.* „Rozprawy Społeczne”, nr 3(IX), 21–28.
- Frączek Z., 2008, *Świetlica szkolna jako placówka opiekuńczo-wychowawcza.* „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, nr 8, 48–49.
- Gajewska G., 2019, *Funkcje opieki wyznacznikiem zmian przestrzeni współczesnej edukacji dzieci i rodziców.* „Studia z Teorii Wychowania”, nr 1(X), 103–125.
- Grabowski H., 1992, *Kalejdoskop pedeutologiczny.* „Kultura Fizyczna”, nr 1–2, 12–15.
- Krajewska B., 2011, *Świetlica szkolna – ważne ogniwo w procesie wychowania opiekuńczego dziecka.* „Forum Pedagogiczne”, nr 1, 169–183.
- Odalska E., 2005, *Świetlica w gimnazjum.* „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, nr 4, 43–44.
- Pery A., Kmita D., 2014, *Świetlica – szkolną przestrzenią czasu wolnego. Funkcjonowanie świetlic szkolnych poradnik dla gmin i dyrektorów szkół.* Warszawa, Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Pietkiewicz M., 1988, *Świetlica szkolna szansą do wykorzystania.* Warszawa, WSiP.

- Raport NIK 2017: *Informacja o wynikach kontroli Funkcjonowanie świetlic* opublikowano: nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-funkcjonowaniu-swietlic-szkolnych.html [dostęp: 20.10.2019].
- Raport o stanie świetlic szkolnych, 2015, Raport otwarcia: MegaMisja*, opublikowano: <https://fundacja.orange.pl/strefa-wiedzy/badania/> [dostęp: 20.10.2019].
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. 2017 r. poz. 1646).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. 2017 r. poz. 59).
- Terapeutyczno-metodyczne podstawy pracy opiekuńczo-wychowawczej w świetlicy*, 2005, G. Gajewska, K. Bazydło-Stodolna (red.). Zielona Góra, Gaja, 60–64.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz. U z 2017 r. poz. 59 ze zm.).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. *Karta Nauczyciela*.
- Wołk K., 2018, *Współpraca rodziców ze szkołą – zagrożenia i realia*. „Problemy opiekuńczo-wychowawcze”, nr 8, 42–50.

EDUCATIONAL AND CAREFUL SCHOOL FUNCTION – CHALLENGES AND THREATS

Abstract: The article aims to show the challenges faced by the organization of work in the school common room, but also by educators. The inevitable change is the development of technologies and the possibilities of using them in education. The purpose of the diagnostic survey was to find out the opinion on the image of the teacher - the educator of the school common room and to check what activities are undertaken by the educators to work on this image. The study included 30 tutors of school common rooms in Lublin primary schools. It has been shown that teachers working in school common rooms are divided into those involved in their work and those who perform the minimum of their duties. Educators from the first group are looking for new attractive methods and work tools. The study group showed that they use information technology in their work. Teachers from the second group face many challenges, among others improving your workshop and changing attitude towards the position.

Keywords: school lounge, main teacher, information technologies